

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) เพื่ออธิบายถึงระดับ

การดูแลตนเอง และระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลาน รวมถึงศึกษาอำนาจในการทำนายของการดูแลตนเองด้านต่าง ๆ คือ การดูแลตนเองด้านโภชนาการ ด้านการขับถ่าย ด้านการทำกิจกรรม และการออกกำลังกาย ด้านการพักผ่อน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการมีเวลาเป็นส่วนตัว ด้านการดูแลสุขภาพส่วนบุคคล ด้านการจัดการกับความเครียด และปัจจัยพื้นฐานได้แก่ ภาวะสุขภาพ และประสบการณ์ในการเลี้ยงดูหลานต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นผู้ดูแลหลักในการเลี้ยงดูหลาน

กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นผู้ดูแลหลักในการเลี้ยงดูหลานโดยไม่จำกัด เพศ สถานภาพสมรส ศาสนา การศึกษา อาชีพ จำนวนหลานที่เลี้ยงดู อายุของหลานและระยะเวลาในการเลี้ยงดูหลาน อาศัยในเขตเมือง กึ่งเมือง หรือเขตชนบทของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 195 ราย ใช้การประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรวิเคราะห์อำนาจการทดสอบสถิติที่ศึกษาของโคเฮน (Cohen, 1988) ดังระบุในภาคผนวก จ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างคือ

1. เป็นผู้สูงอายุที่เป็นผู้ดูแลหลักในการเลี้ยงดูหลาน
2. เป็นสมาชิกครอบครัวเดียวกับหลานที่เลี้ยงดู
3. เข้าใจภาษาไทยและสื่อความหมายได้
4. ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

เนื่องจากไม่มีสถิติผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างจากอำเภอที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากเป็นอันดับต้น ๆ ตามรายชื่อในทะเบียนผู้สูงอายุของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี (กันยายน พ.ศ. 2547) ได้จำนวนผู้สูงอายุตามลำดับดังนี้คือ อำเภอไชยา 81 ราย อำเภอกาญจนดิษฐ์ 40 ราย อำเภอท่าฉาง 37 ราย อำเภอพุนพิน 37 ราย รวมทั้งหมด 195 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลมีจำนวนข้อคำถาม 18 ข้อ ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา การศึกษา อาชีพ แหล่งที่มาของรายได้ ความเพียงพอของรายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ผู้ที่พักอาศัยอยู่ในครอบครัว จำนวนหลานที่ผู้สูงอายุเลี้ยงดู อายุของหลานที่เลี้ยงดู การเลี้ยงดูหลานร่วมกับสมาชิกในครอบครัว หน้าที่หลักในการเลี้ยงดูหลาน ค่าตอบแทนในการเลี้ยงดูหลาน ระยะเวลาในการเลี้ยงดูหลาน ความสมัครใจในการเลี้ยงดูหลาน และภาวะสุขภาพ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเติมคำและเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลาน ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ตามกรอบทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเร็มซึ่งอธิบายว่าการดูแลตนเองเป็นกระบวนการ ประกอบด้วย 3 ระยะที่มีความสัมพันธ์กัน คือ 1) ระยะการประเมิน (estimative) 2) ระยะการตัดสินใจ (transitive) และ 3) ระยะการดำเนินการกระทำ (operative) ประกอบกับจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่า ผู้สูงอายุมีการดูแลตนเองที่จำเป็น 7 ด้าน คือ ด้านโภชนาการ ด้านการขับถ่าย ด้านการทำกิจกรรม และการออกกำลังกาย ด้านการพักผ่อน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการมีเวลาเป็นส่วนตัว ด้านการดูแลสุขภาพจิตส่วนบุคคล และด้านการจัดการกับความเครียด โดยมีข้อคำถามจำนวน 70 ข้อ ทั้งที่มีความหมายด้านลบ (จำนวน 4 ข้อ) และข้อคำถามที่มีความหมายด้านบวก (จำนวน 66 ข้อ) โดยมีรายละเอียดของข้อคำถาม ดังนี้

1. การดูแลตนเองด้านโภชนาการ มีจำนวนข้อคำถาม 13 ข้อ เป็นข้อคำถามที่มีความหมายทางด้านลบจำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ 11 และข้อคำถามที่มีความหมายด้านบวกจำนวน 12 ข้อ คือ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 และ 13
2. การดูแลตนเองด้านการขับถ่าย มีจำนวนข้อคำถาม 10 ข้อ เป็นข้อคำถามที่มีความหมายทางด้านลบจำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ 22 และข้อคำถามที่มีความหมายด้านบวกจำนวน 9 ข้อ คือ ข้อ 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 และ 23
3. การดูแลตนเองด้านการทำกิจกรรมและการออกกำลังกาย มีจำนวนข้อคำถาม 12 ข้อ เป็นข้อคำถามที่มีความหมายด้านบวกทั้งหมด คือ ข้อ 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 และ 35
4. การดูแลตนเองด้านการพักผ่อน มีจำนวนข้อคำถาม 9 ข้อ เป็นข้อคำถามที่มีความหมายทางด้านลบจำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ 40 และข้อคำถามที่มีความหมายด้านบวกจำนวน 8 ข้อ คือ ข้อ 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43 และ 44

5. การดูแลตนเองด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการมีเวลาเป็นส่วนตัว มีจำนวนข้อคำถาม 9 ข้อ เป็นข้อคำถามที่มีความหมายทางด้านบวกทั้งหมด คือ ข้อ 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52 และ 53

6. การดูแลตนเองด้านการดูแลสุขภาพส่วนบุคคล มีจำนวนข้อคำถาม 8 ข้อ เป็นข้อคำถามที่มีความหมายทางด้านลบจำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ 60 และข้อคำถามที่มีความหมายด้านบวกจำนวน 7 ข้อ คือ ข้อ 54, 55, 56, 57, 58, 59 และ 61

7. การดูแลตนเองด้านการจัดการกับความเครียด มีจำนวนข้อคำถาม 9 ข้อ เป็นข้อคำถามที่มีความหมายด้านบวกทั้งหมด คือ ข้อ 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69 และ 70

ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ มีค่าคะแนนน้อยที่สุดเท่ากับ 1 คะแนน และมากที่สุดเท่ากับ 5 คะแนน โดยมีคะแนนรวมอยู่ในช่วง 70 - 350 คะแนน ข้อคำถามที่มีความหมายในด้านลบจะถูกกลับค่าคะแนนก่อนการคำนวณหาค่าคะแนนรวมของทั้งหมด

การแปลผลระดับคะแนนการดูแลตนเองแบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง โดยใช้คะแนนสูงสุดลบด้วยคะแนนต่ำสุดของคะแนนการดูแลตนเองแต่ละด้าน และคะแนนรวมหารด้วยจำนวนชั้นหรือระดับที่ต้องการ (ชูศรี, 2544) ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1

การแปลผลระดับคะแนนการดูแลตนเองรายด้านและโดยรวมแยกตามระดับต่ำ ระดับปานกลาง ระดับสูง

การดูแลตนเอง	การดูแลตนเอง ระดับต่ำ	การดูแลตนเอง ระดับปานกลาง	การดูแลตนเอง ระดับสูง
ด้านโภชนาการ	13 – 30	31 – 48	49 – 65
ด้านการขับถ่าย	10 – 23	24 – 37	38 – 50
ด้านการทำกิจกรรมและการออกกำลังกาย	12 – 28	29 – 45	46 – 60
ด้านการพักผ่อน	9 – 21	22 – 34	35 – 45
ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ฯ	9 – 21	22 – 34	35 – 45
ด้านการดูแลสุขภาพส่วนบุคคล	8 – 18	19 – 29	30 – 40
ด้านการจัดการกับความเครียด	9 – 21	22 – 34	35 – 45
การดูแลตนเองโดยรวม	70 – 163	164 – 257	258 – 350

ส่วนที่ 3 แบบประเมินคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลาน เป็นแบบประเมินคุณภาพชีวิตฉบับย่อขององค์การอนามัยโลก ซึ่งแปลและตรวจสอบความตรงของเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นผู้ตรวจสอบความตรงทางภาษา ส่วนการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ สุวัฒน์ และคณะ (2540) ได้นำเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตฉบับเดิมซึ่งมีข้อคำถาม 100 ข้อเปรียบเทียบกับเครื่องมือฉบับย่อนี้ไปศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชากรไทยทั้งชายและหญิงอายุ 17 - 60 ปี ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของเครื่องมือทั้งสองเท่ากับ 0.65 และความเชื่อมั่นของเครื่องมือฉบับย่อเท่ากับ 0.84 นอกจากนี้แบบประเมินคุณภาพชีวิตฉบับย่อนี้ สุนุดตรา และคณะ (2544) ได้นำไปประเมินคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจำนวน 268 ราย ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.89 ($p < 0.01$) ผู้วิจัยได้ใช้ฉบับของสุนุดตรา และคณะ (2544) เครื่องมือดังกล่าวมีทั้งหมด 26 ข้อคำถาม ประกอบด้วยองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ ด้านสิ่งแวดล้อม มีข้อคำถามที่มีความหมายทางด้านลบจำนวน 2 ข้อ ทางด้านบวก 24 ข้อ โดยมีรายละเอียดของข้อคำถามดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย เป็นการประเมินทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลานจำนวนข้อคำถาม 7 ข้อ มีข้อคำถามที่มีความหมายทางด้านลบ 2 ข้อ คือ ข้อ 2 และข้อ 11 และข้อคำถามที่มีความหมายทางด้านบวก 5 ข้อ คือ ข้อ 3, 4, 10, 12 และ 24

2. องค์ประกอบทางด้านจิตใจเป็นการประเมินทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลานจำนวนข้อคำถาม 6 ข้อ มีข้อคำถามที่มีความหมายทางด้านบวกทั้งหมด คือ ข้อ 5, 6, 7, 8, 9 และ 23

3. องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นการประเมินความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลาน จำนวนข้อคำถาม 3 ข้อ ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีความหมายทางด้านบวกทั้งหมด คือ ข้อ 13, 14 และ 25

4. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลาน จำนวนข้อคำถาม 8 ข้อ ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีความหมายทางด้านบวกทั้งหมด คือ ข้อ 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 และ 22

5. องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในชีวิต เป็นการประเมินความรู้สึกของผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลาน จำนวน 2 ข้อ คือ ข้อ 1 และข้อ 26 ซึ่งถามเพื่อประเมินความพึงพอใจในชีวิตและชีวิตความเป็นอยู่เพื่อเปรียบเทียบกับประเมินคุณภาพชีวิตที่ได้จากข้อ 2 ถึงข้อ 25

แบบประเมินดังกล่าวผู้วิจัยได้ปรับข้อคำถามให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง (face validity) ในข้อ 2, 3, 6, 10, 11, 13, 16, 19 และ 21

ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ มีค่าคะแนนน้อยที่สุดเท่ากับ 1 คะแนน และมากที่สุดเท่ากับ 5 คะแนน โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 24 - 120 คะแนน

ข้อคำถามที่มีความหมายในด้านลบจะถูกกลับค่าคะแนนก่อนการคำนวณหาค่าคะแนนรวมของทั้งหมดเช่นเดียวกัน

การแปลผลระดับคะแนนคุณภาพชีวิตแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ คุณภาพชีวิตระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง โดยแบ่งคะแนนเป็น 2 ชุด คือ คะแนนรวมจากข้อคำถาม 24 ข้อ (รวมคะแนน 24 – 120 คะแนน) และคะแนนความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่คือ ข้อ 1 และข้อ 26 (รวมคะแนน 2 – 10 คะแนน) ผู้วิจัยแบ่งระดับคะแนนตามเกณฑ์การแบ่งคะแนนคุณภาพชีวิตของสุวัฒน์ และคณะ (2540) และคะแนนคุณภาพชีวิตที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 26 จะใช้เพื่อเปรียบเทียบกับคะแนนคุณภาพชีวิตข้อ 2 – 24 เท่านั้น ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2

การแปลผลระดับคะแนนคุณภาพชีวิตรายด้านและโดยรวมแยกตามระดับต่ำ ระดับปานกลาง ระดับสูง

คะแนนคุณภาพชีวิต	ระดับต่ำ	ระดับปานกลาง	ระดับสูง
คุณภาพชีวิตรายด้าน			
ด้านร่างกาย	7 – 16	17 – 26	27 – 35
ด้านจิตใจ	6 – 14	15 – 22	23 – 30
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3 – 7	8 – 11	12 – 15
ด้านสิ่งแวดล้อม	8 – 18	19 – 29	30 – 40
คุณภาพชีวิตโดยรวม	24 – 55	56 – 87	88 – 120
ความพึงพอใจในชีวิต (ข้อ 1, 26)	2 – 4	5 – 7	8 – 10

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความตรงตามเนื้อหา (content validity)

ผู้วิจัยนำแบบประเมินการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลานไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางการพยาบาล ผู้สูงอายุ จำนวน 1 ท่าน ผู้ชำนาญทางด้านทฤษฎีการพยาบาลของไอเร็ม จำนวน 1 ท่าน และนักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 1 ท่าน หลังจากผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วผู้วิจัยนำเครื่องมือดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น สำหรับแบบประเมินคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุนั้น หลังจากได้

ผ่านการหาความตรงตามเนื้อหาและได้ปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปหาความตรงผิวเผิน (face validity) โดยนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจากผู้สูงอายุที่มีลักษณะใกล้เคียงกับผู้สูงอายุที่ศึกษา จำนวน 10 ราย ดำเนินการก่อนการตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยที่ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการหาค่าความตรงผิวเผิน และให้ผู้สูงอายุพิจารณาความชัดเจน และความเข้าใจในข้อคำถามทุกข้อ เมื่อผู้สูงอายุเห็นว่าข้อคำถามข้อใดที่ไม่ชัดเจนและไม่เข้าใจก็เขียนข้อเสนอแนะลงในแบบสอบถาม หลังจากนั้นจึงนำข้อคิดเห็นของผู้สูงอายุดังกล่าวมาปรับข้อคำถามให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจมากยิ่งขึ้นโดยคงความหมาย และวัตถุประสงค์ของข้อคำถามไว้เช่นเดิม

2. การหาความเที่ยง (reliability)

2.1 แบบประเมินการดูแลตนเอง

ผู้วิจัยนำแบบประเมินการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลานที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษานาน 10 ราย แล้วนำมาหาความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ของแบบวัด ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.95 และหาความคงที่ของแบบสอบถามโดยวิธีทดสอบซ้ำ (test-retest method) โดยให้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวตอบแบบสอบถามอีกครั้งในระยะเวลาห่างกัน 1 สัปดาห์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ได้เท่ากับ 0.83 สำหรับค่าความเที่ยงของเครื่องมือชุดนี้หลังจากการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.93

2.2 แบบประเมินคุณภาพชีวิต

ผู้วิจัยนำแบบประเมินคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลาน ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษานาน 10 ราย แล้วนำมาหาความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ของแบบวัด ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.89 สำหรับค่าความเที่ยงของเครื่องมือชุดนี้หลังจากการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.91

การพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย

ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัยทุกรายด้วยวาจา โดยการแนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล และชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัยในการตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ โดยไม่มีผล ต่อผู้เข้าร่วม

วิจัยหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในระหว่างการวิจัยหากผู้เข้าร่วมวิจัยต้องการขอหยุดการเข้าร่วมการวิจัยก็สามารถบอกเลิกได้โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ นอกจากนี้จะชี้แจงให้ทราบว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้จะเก็บไว้เป็นความลับ การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอในภาพรวม โดยไม่มีการเปิดเผยชื่อและนามสกุลที่แท้จริง และหากผู้เข้าร่วมการวิจัยมีข้อสงสัยสามารถถามผู้วิจัยได้ตลอดเวลา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการ

1.1. เสนอโครงการวิจัยที่ผ่านการพิจารณาแล้วให้คณะกรรมการประเมินงานวิจัยด้านจริยธรรมคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับจริยธรรมในการวิจัย

1.2. ทำหนังสือผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชน และหัวหน้าสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย อำเภอพุนพิน อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอท่าฉาง และอำเภอไชยา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และขออนุญาตเก็บข้อมูล

1.3. เมื่อได้รับอนุมัติแล้วผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายเวชปฏิบัติครอบครัวและชุมชน เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยในอำเภอดังกล่าวเพื่อสำรวจพื้นที่ สำรวจรายชื่อผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติตามกลุ่มตัวอย่าง และร่วมวางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานในระดับตำบลและหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบ

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1. เข้าไปทำความรู้จักกับผู้สูงอายุโดยการแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หลังจากนั้นผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และ

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมกับทำการพิกัดสิทธิ์ ผู้เข้าร่วมวิจัย

2.2. ชี้แจงการพิกัดสิทธิ์ของผู้เข้าร่วมวิจัยให้ทราบ โดยบอกให้ทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธในการให้ข้อมูล การให้ข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ทั้งต่อผู้เข้าร่วมวิจัยและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จะเก็บไว้เป็นความลับ รวมถึงผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถยุติการให้ข้อมูลได้ตลอดเวลา และผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถซักถามข้อสงสัยได้ตลอดเวลา และจากการเก็บข้อมูลผู้เข้าร่วมวิจัยยินดีให้ข้อมูล ไม่มีรายได้ออกจากการวิจัยในครั้งนี้

2.3. เมื่อผู้เข้าร่วมวิจัยตกลงให้ความร่วมมือ ผู้วิจัยอธิบายวิธีการตอบข้อคำถามตามแบบสอบถามโดยละเอียด หลังจากนั้นผู้วิจัยเป็นผู้อ่านคำถามให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตอบทีละข้อและผู้วิจัยบันทึกคำตอบในแบบสอบถาม โดยเริ่มจากแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบประเมินการดูแลตนเอง และแบบประเมินคุณภาพชีวิตตามลำดับ กรณีที่ผู้เข้าร่วมวิจัยไม่เข้าใจคำถามสามารถซักถามได้ตลอดเวลา ใช้เวลาในการสอบถามประมาณ 30 ถึง 60 นาที ต่อผู้สูงอายุ 1 รายรวมถึงการพูดคุยซักถาม และแนะนำข้อมูลด้านสุขภาพทั่ว ๆ ไป

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามทั้งหมดหลังเก็บข้อมูลทุกราย หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามของแต่ละรายมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยประมวลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC Version 11.5 (Statistical Package for Social/Personal Computer plus) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ค่าคะแนนการดูแลตนเอง และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลาน โดยคำนวณค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แจกแจงความถี่ตามระดับการดูแลตนเองและคุณภาพชีวิตทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ของการดูแลตนเองแต่ละด้าน ปัจจัยพื้นฐานด้านภาวะสุขภาพ และประสบการณ์ในการเลี้ยงดูหลานกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลาน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) กำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ใช้เกณฑ์การแบ่งระดับความสัมพันธ์เป็น 4 ระดับ (ชูศรี, 2544) คือ 1) ค่า r สูงกว่า .90 แสดงถึงความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก 2) ค่า r อยู่ระหว่าง .70 - .90 แสดงถึงความสัมพันธ์ในระดับสูง 3) ค่า r อยู่ระหว่าง .30 - .70 แสดงถึงความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง 4) ค่า r เข้าใกล้ .00 (ประมาณ .30 และต่ำกว่า) แสดงถึงความสัมพันธ์ในระดับต่ำ และค่า r เท่ากับ 0 หมายความว่าไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง
4. วิเคราะห์อำนาจในการทำนายของการดูแลตนเองแต่ละด้าน และปัจจัยพื้นฐานด้านภาวะสุขภาพ และประสบการณ์ในการเลี้ยงดูหลานต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลาน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยสหสัมพันธ์พหุ (Stepwise Multiple Regression) โดยกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอด้วยตารางประกอบการบรรยาย และอภิปรายผลในบท
ต่อไป